12-son,
1-qism
(51)
2023-yil

TAMADDUN NURI

Ilmiy, ijtimoiy-falsafiy, madaniy-ma'rifiy, adabiy-badiiy jurnal ISSN 2181-8258

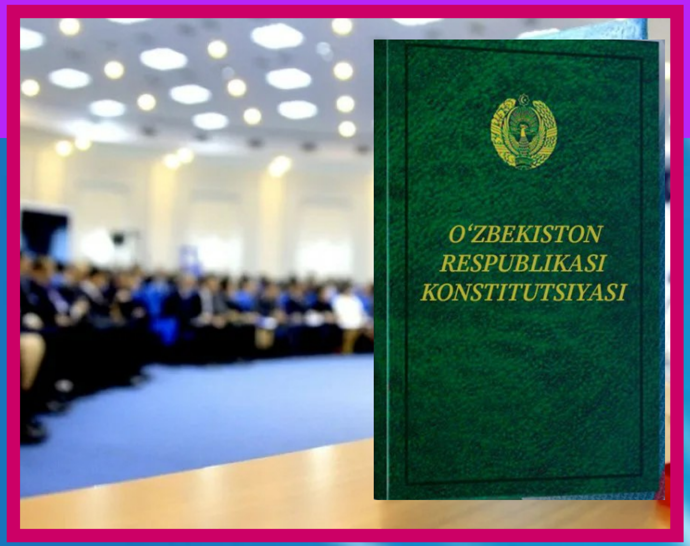

YURTIMIZDA ULUG‘ BAYRAM

“Дунёнинг турли минтақаларида зиддият ва қарама-қаршиликлар, қуролли тўқнашувлар тобора авж олиб бормоқда. Олдимизда янги-янги муаммолар пайдо бўлмоқда. Ҳозирги ўта мураккаб ва таҳликали вазиятда барчамиз янада бирлашишимиз керак. Танлаган йўлимиздан қатъий олға боришимиз зарурлигини асрлар давомида кўплаб оғир синов ва машаққатлардан муносиб ўтган мард ва донишманд халқимиз албатта яхши тушунади”.

Ilmiy, ijtimoiy-falsafiy, madaniy-ma'rifiy, adabiy-badiiy jurnal
MUASSISLAR: Beruniy tuman hokimligi
"Tafakkur-tamaddun" OOO
"Beruniy avlodlari" jamoat fondi
HAMKORLARIMIZ:
O'zRFA Qoraqalpog'iston bo'limi
Qoraqalpoq davlat universiteti
Urganch davlat universiteti
Xorazm Ma'mun akademiyasi

TAHRIR HAY'ATI:
BOSH MUHARRIR:
Munavvara QURBONBOYEVA
BO'LIM MUHARRIRI:
Anvar ALLAMBERGENOV

Akmal SAIDOV, y.f.d., prof., akad.
Qahramon QURONBOYEV, s.f.d.,prof.
Almagul BAYRIYEVA, s.f.d., (DSc)
Zabixulla SAIPOV, s.f.n., (PhD)
Zuhra REYMOVA, y.f.d., (DSc)
Karlig'ash UMAROVA, y.f.d., (DSc)
Anvar ABDULLAYEV, t.f.f.d, dots.
Gavhar DURDIYEVA, arx.f.d., prof.
Makset KARLIBAYEV, t.f.d., k.i.x.
O'tkir ABDULLAYEV, t.f.d., (DSc)
Kozimbek TUXTABEKOV, t.f.d., (PhD)
Umid BEKMUHAMMAD, t.f.d., (PhD)
Baxtiyor KARIMOV, fal.f.d., prof.
Marat NIYOZIMBETOV, fal.f.d.
Alima BERDIMURODOVA, fal.f.d.
Shohida SODIQOVA, sots.f.d.
Abdug'ani XOLBEKOV, sots.f.d.
Sobir XODJAYEV, sots.f.d., (PhD)
Zarifboy DO'SIMOV, fil.f.d., prof.
Olmos ULVIY, f.f.d., prof.
Doniyor YULDASHEV, fil.f.d (DSc)
Vahob RAHMONOV, f.f.n.,dots.
Qozoqboy YO'LDOSHEV, p.f.d.,prof.
Safo MATJONOV, p.f.d., prof.
Qaxramon IBADULLAYEV, p.f.d., (DSc)
Masharib ABDULLAYEV, s.f.f.d., (PhD), k.i.x.
Anvar ISMOILOV, s.f.f.d., (PhD),k.i.x
G'ayrat MAMBETKADIROV, s.f.d.
Svetlana MAMBETULLAYEVA, b.f.d., prof.
Otanazar RAHIMOV, b.f.n. ped.f.d, prof.
Umarbek ABDURAHIMOV, b.f.f.d. (PhD)
Nuraddin RO'ZIBOYEV, q.x.f.d.
Ne'matullo XUDAYBERGANOV, q.x.f.d., (PhD)
Zokir RAJABOV, q.x.f.d., (PhD), k.i.x.
Roza XOJAMURATOVA, g.f.d.
Sattorbergan AVEZOV, g.f.n., dots.
Keunimjay ALLANAZAROV, g.f.n., dots.
Furqat RAJABOV, g.f.d., dots.
Nargis ATABAYEVA, psixol.f.d., (DSc)
Dilafruz QARSHIYEVA, psixol.f.d., (DSc)
Dilbar URAZBAYEVA, psixol.f.d., (DSc)
Mels QOBULOV, tib.f.d., prof.
Bozorboy ORAZALIYEV, t.f.n.
Davlatyor BOLTAYEV, t.f.n., dots.

II QISM. MUNDARIJA

FILOLOGIYA

Muyassar TILLAYEVA. Qadimiy yodgorliklardagi ayrim toponimlar tavsifi ("Avesto" misolida)……………………………3
Barno MIRZAYEVA. "Alpomish" dostonining yozib olinishi va o'rganilishi xususida……………………………………………9
Mashxura MAXAMADJONOVA. Bo'lg'usi o'qituvchilarning madaniyatlararo kompetensiyasini takomillashtirishda mediamatnlarning ustuvorligi………14
Nigora SHARIPOVA. "Hayrat ul-abror" strukturasida an'ana va o'ziga xoslik...............................24
Yulduz ABDUQODIROVA. Gapni komponent va sintaksemalarga ajratib tahlil qilish usullari bosh darajali bo'laklar o'rnida kelgan sintaktik birliklar talqinida……………………………………………………………………………………27
Dilnoza ALIYEVA. Exploring the types and benefits of bilingualism in literacy development……………………………34
Raufjon MAXMUDOV, Rayhon MADAMINOVA. Hofiz Xorazmiy "Devon"Ida maishiy leksika.............................38
Zohidjon ELCHAYEV. Xulq-atvor fe'llarining so'z turkumlari va til tizimidagi o'rni……………………………………………53
Ra'no RAVSHANOVA. Institutsional diskursda murojaat shakllari...62
Dilshod ISLOMOV. O'zbek tilida tovushlar artikulyatsiyasi...65
Venera ATAXANOVA. "Kitobi dadam Qo'rqut" va Xorazm dostonlaridagi obrazlar tizimi………………………………79
Sayyora XO'JAYEVA. Ingliz xalq og'zaki ijodi haqida ayrim mulohazalar……………………………………………………….83
Hulkar G'AIPOVA. Matnazar Abdulhakim ijodida adabiy o'ylar...86
Ziynat YUSUPOVA. Prosodik vositalar noverbal kommunikatsiya vositasi turi sifatida.......................................91
Комила АВЕЗКУЛОВА. Трехаспектная модель художественного образа..94
Shaxodat AXMEDOVA. Ingliz va o'zbek tillarida "health" konseptining semantik xususiyatlari………………………101
Fazilat YUSUPALIYEVA. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida dialogik va monologik nutqini rivojlantirishning yo'llari...113
Ra'no NURITDINOVA. Onomastika sohasida uchraydigan diniy va afsonaviy tushunchalarni ifoda qiluvchi terminlar……122
Ra'noxon XUDJAYEVA. O'zbek badiiy ijodida omonimlar uyg'unligining aks etishi: tarjimada "konseptual" qarash..132
Шукурулла ДОВЛЕТОВ. История происхождения анекдота,как малого фольклорного жанра.................136
Muhabbat MATQURBONOVA. Abdulla Qodiriy kichik janrdagi asarlarida iboralar tadqiqi...........................148
Farog'at OTAJONOVA. Hofiz Xorazmiy devoni lingvopoetikasining o'rganilishi……………………………………………151
Xosiyat BOYMURATOVA. "Firdavs ul-iqbol" asarida qo'llangan ayrim fitonimlar…………………………………………… 158
Ruslan RADJABOV. Fransuz tilining orfoepik normalari xususida……………………………………………………………………161
Shakhnoza TUYBOEVA. Translation issues and strategies to ensure native functionality……………………………165
Раъно ПАЙЗУЛЛАЕВА. Индивидуаллик – бадиий ижоднинг муҳим талаби...175
Javlon IBRAGIMOV. Substansial-pragmatik yondashuvda nutqning sistemaviyligi va uning talqini masalasi....184
Murodbek MATNAZAROV. Urganch shahri urbanonimlarining transonimizatsiyalashuvi va urbanonimlar yasalishining grammatik vositalari..187
Gulasal KAZAKOVA. Abdusaid Ko'chimov esselarida shoir va yozuvchilar siymosi badiiy talqini (Azim Suyun ijodi misolida)……190
Zaynura KADIROVA. O'zbek tili korpusi uchun filologik terminlar bazasini shakllantirishda avtomatlashtirilgan usullar va algoritmlar………194
Asqar ESHMUMINOV. Semantik razmetka: tushuncha, vosita va usullar…………………………………………………………197

FALSAFA

Farxod KILICHEV. Matematika – inson bilish faoliyatining ifodasi sifatida..17
Djamshid KOBULOV. Muloqotning tarixiy, ijtimoiy va nazariy-metodologik xususiyatlari...................................49
Zaribjon ABDURAXMONOV. Axborot texnologiyalarining rivoji begonalashuvning omili sifatida…………………….58
Ўткир ШОНАЗАРОВ. Ёшлар жисмоний маданиятини юксалтиришнинг ижтимоий - сиёсий ва ҳуқуқий механизмлари..69
Аброрхон АСАТУЛЛОЕВ. Уникальные аспекты духовно-нравственных представлений Туркестанских современных просветителей Абдурахмана Ташканди и Абдуллы Авлони...75
Мухиддин ТУРСУНОВ. Кибербуллинг и агрессивное поведение в виртуальном пространстве..................107
Ma'rifat AXMEDOVA. Gumanistik g'oyalarning ma'naviy qadriyatlar sifatida aks etishi…………………………………142
Nurbek ISKANDAROV. Yoshlar jismoniy va ma'naviy yetukligining etnodidaktik xususiyatlari..........................168
Shoxrux USMONOV. Globallashuv davrida madaniyatlararo muloqotning siyosiy asoslari……………………………171

JAMOATCHILIK KENGASHI:
Sirojiddin SAYYID
Muhammad ALI
Kengesboy KARIMOV
Iqbol MIRZO
Qurbon SHONIYOZOV
O‘rozboy ABDURAHMONOV
Murotboy JUMANOV

Adabiy maslahatchi:
Guliston MATYOQUBOVA
Rassom:
Alibek ABDURAHMONOV
Sahifalovchi-bezovchi:
G‘iyosiddin O‘NAROV
Texnik muharrir:
Ulug‘bek SAIDOV
Manzilimiz:
Qoraqalpog‘iston Respublikasi,
Beruniy tumani.
Web-sayt:
https://tamaddunnuri.uz
e-mail:
tamaddunnuri1@gmail.com.
Telegram kanali:
https://t.me/tamaddunnuri
Tel.: (+99888) 036 00 55,
(+99897) 355 75 40.
Jurnal 2016-yil 28-sentyabrda O‘zbekiston Respublikasi Matbuot va axborot agentligi tomonidan № 0843 raqami bilan qayta ro‘yxatdan o‘tgan

TARIX

Sherzod TO‘RAYEV. Surxon vohasi va unga yondosh hududlarda qarluqlar tasnifi etnograf Bilqiz Karmisheva talqinida....6
Bekzod AXMEDOV. Jahonda qorako‘lchilik sohasining o‘rganilishi va rivojlanishi....31
Umrbek SALAYEV. O‘zbekistonda manbashunoslik tarixi....43
Iskandar SAMADOV. Qashqadaryo viloyatida iqtisodiy sohadagi islohotlar samarasi....72
Diyoraoy ISMOILOVA. Amir Nasrullohning siyosiy faoliyati....110
Shoira NURULLAEVA. Textile preparing styles of the oasis’ people and their local peculiarities....117
Нигора НУРМАТОВА. Юсуф Ҳамадонийнинг Бухородаги тасаввуф таълимоти мактаби....119
Ixtiyor POYONOV. Mintaqada ilk davlatchilik masalalarining tahlillari (qadimgi baqtriya misolida)....124
Abdulla AXMATOV. Qashqadaryo vohasida sovet davrida adabiyot va san’atning jamiyat hayotidagi o‘rni....139
Muhammad RAHMONOV. Surxon vohasida yashovchi tog‘li xalqlarning an’anaviy turmush xo‘jaligi va uy-joylarining qurilishi, bezatilishi tarixi (Surxon vohasi toqchilari misolida)....144
Hilola NURIMOVA. Yangi O‘zbekistonda gender tengligi masalalarining huquqiy asoslari....181

SAN’ATSHUNOSLIK

Sunnat SHOVDIROV. O‘quvchilarning tasviriy savodxonlikka oid o‘quv kompetensiyalarini shakllantirish tizimini takomillashtirishning didaktik shart-sharoitlari....

PEDAGOGIKA

Mohigul JUMAYEVA. Ona tili ta’limining samaradorligini oshirishda matn ustida ishlashning o‘rni....21
Sobir O‘RAZOV. Jismoniy madaniyat sohasi kadrlarining shaxs komillik darajasini yuksaltirishi xususida....46
Feruza HOLIKULOVA. Kommunikativ kompetensiyani shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari....104
Farzona NASREDDINOVA, Maftuna NUROVA. Teaching a foreign language through modern methods....154
Gulhayo YO‘LDOSHEVA. Innovatsion yondashuv asosida oliy ta’lim imidjini takomillashtirish....180

Qog‘oz bichimi 60x84 ⅛. Nashriyot hisob tabog‘i 6,5. Indeks – 960. ISSN 2181-8258.
29.12.2023-yilda bosishga ruxsat berildi.
"ADAD PLYUS" MCHJ bosmaxonasida chop etildi. Adadi 300 dona.
Toshkent shahri, Chilonzor ko`chasi, 28-uy. 2023-yil, 12-son (51).
Ushbu son “Tamaddun nuri” jurnali tahririyatining kompyuterida sahifalandi. Buyurtma №21.
Jurnaldan ko‘chirib bosilganda “Tamaddun nuri”dan olindi deb izohlanishi shart.
Matn hamda reklamalardagi ma’lumotlarning to‘g‘riligi uchun mualliflar mas’uldir. Tahririyatga kelgan qo‘lyozmalar tahrirlanadi, taqriz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

BIZNI IJTIMOIY TARMOQLARDA QUYIDAGI MANZILLARDA KUZATING:

muloqotida ayol kishi turmush o‘rtog‘iga nisbatan “begim” deb murojaat qilishi mumkin.

Nonushtadan keyin Jamshid keldi.

– **Bek aka**, hammasi pishdi. Uyiga oborib qo‘ydim, – dedi Jamshid.

– **Bek aka,** ko‘chada imom turibdi.

– Nima ishi bor ekan, yo tavba qilib kelibdimi?

– Bilmadim... eshitishimcha, “Volga”sini shumo qilib ketishibdi.

Eshik ochilib, yana Bo‘tqaning basharasi ko‘rindi.

– **Bek aka,** amakingiz mozorda yurganmishlar.

– Qaysi mozorda, kim chiqarib yuboribdi?[10]

Matnlarda qo‘llanilagan “bek aka” murojaat shakli turmush o‘rtoqqa nisbatan murojaatdan ancha farq qiladi. Bu holatda rahbar, yo‘lboshchi, himoyachi, maslakdosh kabi semantik ma’nolarni ifodalaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Акбарова З. Ўзбек тилида мурожаат шакллари. Монография. – Тошкент: Академнашр, 2015. – Б. 4.
2. Бахчоян А.М. Разные точки зрения относительно термина “дискурс” // Актуальные вопросы современной науки. – Новосибирск: Центр развития научного сотрудничества, 2017. – С. 152.
3. Тоирова Г. Ўзбек прагмалингвистикаси ўқув луғати. – Тошкент, 2016. – Б. 59.
4. Карасик В.И. О типах дискурса // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс: сб. науч. тр. – Волгоград: Перемена, 2000. – С. 5-6.
5. Саид Аҳмад. Таъзим (ҳикоялар). –Тошкент, Бадиий адабиёт нашриёти. 1966. – Б. 66-67.
6. https://ziyouz.uz/ozbek-nasri/said-ahmad/said-ahmad-mening-dostim-babbayev-hajviya/
7. Карасик В.И. О типах дискурса // Языковая личность: институциональный и персональный дискурс: сб. науч. тр. – Волгоград: Перемена, 2000. – С. 5-6.
8. Прохоров Ю.Е. Коммуникативное пространство языковой личности в национально-культурном аспекте // Язык, сознание, коммуникация: сборник статей / Ред. В.В. Красных, А.И. Изотов. – М.: Диалог-МГУ, 1999. – Вып. 8. – С. 52.
9. Тоҳир Малик. Шайтанат. Роман. 1-қисм. – Тошкент: Шарқ НМАК, 2013. – Б. 45.

TAMADDUN NURI FILOLOGIYA

UDK:821512133

O‘ZBEK TILIDA TOVUSHLAR ARTIKULYATSIYASI

Dilshod ISLOMOV,* *BuxDU fransuz tili o‘qituvchisi, (PhD)

Annotatsiya: *Maqolada o‘zbek tilidagi tovushlar artikulyatsiyasi, unli va undosh tovushlarning so‘zlardagi talaffuz usullari, bir bo‘g’inli so‘zlar talaffuzida unli fonemalarning o‘rni hamda misollar tahlilga tortilgan. Shu bilan birga fonetikaning boshqa fanlar bilan bog’liqligi izohlangan.*

Kalit so‘zlar: *tovush, til, his-hayajon, intonatsiya, antropofonetikani, fizik hodisa, morfema, nutq apparati, bo‘g‘in, orfografiya, orfoepiya, fonologiya, leksikologiya, grammatika, dialektologiya.*

Abstract: *The article analyzes the articulation of sounds in the Uzbek language, the pronunciation methods of vowels and consonants in words, the role of vowel phonemes in the pronunciation of monosyllabic words, and examples. At the same time, the connection of phonetics with other sciences is explained.*

Key words: *sound, language, emotion, intonation, anthropophonetics, physical phenomenon, morpheme, speech apparatus, syllable, orthography, orthoepy, phonology, lexicology, grammar, dialectology.*

TAMADDUN NURI

Аннотация: *В статье анализируется артикуляция звуков в узбекском языке, способы произношения гласных и согласных в словах, роль гласных фонем в произношении односложных слов, приводятся примеры. При этом объясняется связь фонетики с другими науками.*

Ключевые слова: *звук, язык, эмоция, интонация, антропофонетика, физическое явление, морфема, речевой аппарат, слог, орфография, орфоэпия, фонология, лексикология, грамматика, диалектология.*

Hozirgi zamon olimlarining dalolat berishicha, tilning paydo bo‘lishida mehnat chaqiriqlarining hech qanday daxli yo‘q, chunki u na odamlar orasida aloqa vositasi vazifasini bajaradi, na narsa va hodisalarning nomini ataydi va na his-hayajonni ifodalaydi. Bu faraz ham tilning kelib chiqish sabablarini, tilning paydo bo‘lishini “…jamiyatning paydo bo‘lishi, so‘zlash va fikr yuritish qobiliyatiga ega bo‘lgan insoniyatning paydo bo‘lishi bilan uzviy ravishda bog‘lay olmaydi”[1].

Ma’lumki, “fonetika (grekcha “fone” – tovush so‘zidan olingan) tilshunoslikning bir bo‘limi bo‘lib, tildagi tovushlarni o‘rganuvchi sohadir. Fonetika biror tildagi nutq tovushlarini, unli va undoshlarni, ularning paydo bo‘lishi, rivojlanish qonuniyatlarini, umuman, inson tovushlarini (antropofonetikani) o‘rganadi. **Fonologiya** (fono… va…logiya) – tilshunoslikning til tovush qurilishining strukturaviy (tuzilmaviy) va funksional (vazifaviy) qonuniyatlarini, tilning eng mayda, ma’no bildirmaydigan birliklari – bo‘g‘inlar, fonemalarning tuzilishi va amalda qo‘llanishini o‘rganuvchi bo‘limi”[2]. “Fonologiyaning fonetikadan farqi shundaki, uning diqqat markazida fizik hodisa sifatidagi tovushlarning o‘zini emas, balki ularning nutqda yanada murakkabroq ma’noli birliklar – morfemalar, so‘zlarning tarkibiy qismi sifatida bajaradigan vazifasini o‘rganish turadi”[3]. Shu tufayli fonologiyani ba’zan funksional fonetika, deb ham nomlashlarini kuzatish mumkin.

Shuningdek, “…fonetika nutq apparati, bo‘g‘in va ularning tuzilishini tekshiradi, shuningdek, adabiy talaffuz normalarini, tovushlar o‘zgarishlarini, urg‘u, intonatsiya va uning turlarini ham o‘rganadi. Qolaversa, fonetika tilshunoslikning orfografiya, orfoepiya, fonologiya, leksikologiya, grammatika, dialektologiya va boshqa sohalari bilan bevosita aloqador hamda fonetika fizika, fiziologiya”[4], meditsina kabi fanlar bilan ham uzviy bog‘liqdir.

Biz bilamizki, “…fonostilistika – bu intizom demakdir, ya’ni nutq tovushlari tilning ta’sirchan vositasi bo‘lib xizmat qila olish usullari va qonuniyatlarini o‘rganadi”[5]. “Fonostilistika fonetika va fonologiya o‘rtasidagi o‘xshashliklar, farqli tomonlari, bir-biri bilan bog‘liqligi, o‘zaro ta’sir etish jarayonlari, ularning konkret va mavhum bosqichlariga bo‘linishlarini matnlarda tahlil qilish”[6] jarayonlarini o‘rganadigan fan sanaladi. Manbalar shuni ko‘rsatadiki, fonologiyaning kelib chiqishida fonetika muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki fonetika qadim zamonlardan buyon mavjud bo‘lib kelayotgan bo‘lsa, fonologiya esa XIX asrning ikkinchi yarmi va XX asr boshida yuzaga kelib, tilshunoslikning fonetika bobida alohida soha sifatida qarala boshlagani hammaga ma’lumdir. Yana shuni ta’kidlash joizki, fonema tildagi o‘zidan yuqori bo‘lgan birliklarni, ya’ni so‘z, so‘z formalari va morfemalarni tashkil etuvchi va ularni farqlashga xizmat qiluvchi tilning eng kichik birligi hisoblanadi.

Masalan, o‘zbek tilidagi *“bir-bar-ber-bur-bo‘r-bor”, “tur-ter-to‘r-tor”* so‘zlarini farqlashda ularning tarkibidagi unli fonemalar xizmat qiladi. Berilgan misollardagi bir fonemaning ikkinchisiga qarama-qarshi qo‘yilishini namoyon qiluvchi so‘zlar *(“bur-bor”,”tur-tor”* kabi) kvaziomonimlar (L.V.Shcherba termini) yoki minimal juftlikdagi so‘zlar deyilishi aytiladi. Odatda tildagi

---

1 Усаров И.К. Тилшуносликка кириш фанидан маърузалар матни. УзМУ. Тошкент, 2019

2 Зиндер Л.Р. Общая фонетика. - М: Высшая школа. 1979.-С.128.

3 Зиндер Л.Р. Общая фонетика. - М: Высшая школа. 1979.-С.129.

4 Yo‘ldoshev B. O‘zbek tilida fonografik uslubiy vositalar. Turkiy tillarning fonologiyasi va morfonologiyasining dolzarb masalalari.-Nukus 2005-16b.

5 Звегинсев В.Я. Теоритическая и прикладная лингвстика. –М., 1968. С.100.

6 O‘sha manba 96.

fonemalar soni kvaziomonimlar yordamida aniqlanadi[7] va bunda bir yo‘la bir fonemani ikkinchisiga qarama-qarshi qo‘yish orqali ularning farqlanish elementlari tasnif etiladi. Masalan: *tol-sol* so‘zlaridagi ikki fonema – /t/ va /s/ portlovchi-sirg‘aluvchi farqlanish elementlariga ega. Ularning har ikkisi ham til oldi, jarangsiz, shovqinli undoshlar hisoblanadi va bu alomatlari farqlanuvchi elementlar deb nomlangani haqida tadqiqotlarda uchratganmiz.

Tildagi undoshlar sistemasi konsonantizm deb ataladi. Har bir til o‘ziga xos undoshlar sistemasiga ega.

Ma’lumotlarga qaraganda o‘zbek tilshunoslarini o‘zbek tilining tovushlar sistemasini yoritishda A.K.Borovkov, A.N.Kononov, V.V.Reshetov, A.I.Kissen, A.A.Klimenko va boshqalar ham akademik L.V.Shcherbaning fizik fonema nazariyasiga asoslanganliklari seziladi. Bunga sabab o‘zbek tilida fonemaning morfemalarni emas, balki so‘z va so‘z formalarini farqlashiga e’tibor berilganligi kuzatiladi. Bilamizki, o‘zbek tilida fonemalar o‘zak morfemalarda ko‘pincha o‘zgarishlarga uchramaydi asosan affiksal morfemalarda uchraydi.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, o‘zbek tilshunosi A.Abduazizov, fransuz olimi P.Passi, ingliz tilshunosi G.Suit, shveysariyalik mashhur tilshunos F. de Sossyur, mashhur olim I.A.Boduen de Kurtene, zabardast olim Boduen yaratgan poydevor qarashlarga, Boduenning talantli shogirdlaridan biri bo‘lgan akademik L.V.Sherbaning rus va fransuz tillari misolida yoritilgan tahlillariga, fransuz tilshunosi M.Breal tomonidan fonetika va fonologiyani ilmiy nuqtai nazardan hamda bir qator olimlar tomonidan bildirilgan ilmiy nazariyalarga ko‘ra, insonning nutqiy bilish faoliyati, madaniyatshunoslik, psixologiya va sotsiologiya kabi sohalarning hamkorligiga asoslangan tilshunoslar uyg‘un nutq hodisasi, deb hisoblashi mumkin. Ma’lumki, o‘zbek tilining fonetikasi va fonostilistikasi uning adabiy talaffuzi va til madaniyati bilan chambarchas bog‘liqdir. Bunga misol tariqasida fransuz tilshunos olimi, mashhur keltolog, ko‘plab universitetlarning faxriy doktori, yozuvchilar akademiyasining a’zosi, til muammolari bilan qiziqqan, tilshunoslikning taniqli namoyandasi Jozef Vandriyes bundan bir asr oldin “Tilshunoslar tildagi uch tarkibiy qismni: tovushlar, grammatika va lug‘atini bir-biridan ajratadilar”[8] deb ta’kidlagan fikri fonetika, fonologiya va fonostilistikaga berilgan yuqori bahodir. Shuningdek, “o‘zbek tili jahondagi eng yirik turkiy tillardan biri bo‘lib, tilning grammatika, stilistika, leksikologiya, fonetika, fonologiya va morfonologiya singari bo‘limlari rivojlanishi tarixi XX asrning yigirmanchi va o‘ttizinchi yillarida sezilarli darajada alohida o‘rin tutadi”[9].

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Usarov I.K. Tilshunoslikka kirish fanidan ma’ruzalar matni. UzMU. Toshkent, 2019
2. Zinder L.R. Общая фонетика. - М: Высшая школа. 1979. -С.128.
3. Yo‘ldoshev B. O‘zbek tilida fonografik uslubiy vositalar. Turkiy tillarning fonologiyasi va morfonologiyasining dolzarb masalalari. -Nukus. 2005.-16b.
4. Islomov, D. Sh. The Definition of The Concepts of «Phoneme» and «Phonostylistics» *Middle European Scientific Bulletin* 9.4 (2021).
5. Islomov, D. (2023). On phonetics, phonostylistics and phonetic means. *Центр научных публикаций (buxdu.Uz)*, *28*(28). извлечено от https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/8800.
6. D.Sh.Islomov. “Similarity aspects of uzbek and french phonetics”. International Multidisciplinary Journal for Research & Development, vol. 10, no.10, Nov. 2023, https://www.ijmrd.in/index.php/imjrd/article/view/ 253.
7. D.Sh.Islomov. (2023). The articulation of sounds in french. International Multidisciplinary Journal for Research & Development, 10(10). Retrieved from

---

[7] Щерба Л. В. Фонетика французского языка М., 1957. - С. 16.

[8] S.Otamirzayeva, M.Yusupova – O‘zbek tili. Fonetika, grafika, orfoepiya, orfografiya.

[9] Islomov D.Sh. A.Qodiriyning “O‘tgan kunlar” asaridagi fonostilistik birliklarning diskursiv tahlili” maqolasi. UrDU. Ma’mun akademiyasi. 2020, noyabr.

https://www.ijmrd.in/index.php/imjrd/article/view/251
8. D.Sh.Islomov. (2023). The differentiation aspects of uzbek and french phonetics. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 10(11), 47–51. Retrieved from http://www.eijmr.org/index.php/eijmr/article/view/424

9. Islomov, D. (2023). About Alliteration in French. *Центр научных публикаций (buxdu.Uz)*, *28*(28). извлечено от https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/8798
10. Islomov, D. The role of phonostylistic units and phonemes in the process of teaching french to adults in the analysis of examples. *Конференции*- 2021.
11. Islomov, D. (2022). Стилистика тушунчаси тўғрисида назарий қарашлар ва таҳлиллар. *Центр научных публикаций (buxdu.Uz)*, *12*(12). извлечено от https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/6504.
12. Islomov, D. S. The role of sonors in enhancing phonetic resonance and melody in uzbek poetry. *International Virtual Conference on Language and Literature Proceeding*. Vol. 1. No. 1. 2022.
13. Islomov, D. "Жизнь Абдуллы Кадири и его вклад в узбекскую литературу. *Центр научных публикаций (buxdu. Uz)* 6.2 (2021).
14. Islomov, D. (2022). Француз тили фонетикаси. Француз тили фонетикасининг ўзига хос жиҳатлари. *Центр научных публикаций (buxdu.Uz)*, *8*(8). извлечено от https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/4108.
15. Ванцова Н.В., Исламов Д., Хусяинов Т.М. Возможности использования проектной методики при преподавании иностранных языков // Наука. Мысль: электронный периодический журнал. 2016. №10. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/vozmozhnosti-ispolzovaniya-proektnoy-metodiki-pri-prepodavanii-inostrannyh-yazykov (дата обращения: 04.11.2023).
16. Исломов Д.Ш. Поэтические формы как культуроведческий компонент при обучении иностранному языку // Наука. Мысль: электронный периодический журнал. 2015. №1. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/poeticheskie-formy-kak-kulturovedcheskiy-komponent-pri-obuchenii-inostrannomu-yazyku (дата обращения: 04.11.2023).
17. Исломов Д. Ш. Француз тилида ижро этишга хос бўлган фоностилистик воситаларнинг лексик-семантик хусусиятлари // Canada international conference on developments in education, sciencesand humanities. – 2023. – Т. 9. – №.
18. Исломов Д. Ш. Ўзбек тилида ижро этишга хос бўлган фоностилистик воситаларнинг лексик-семантик хусусиятлари //Germany modern scientific research: achievements, innovations and development prospects. – 2023. – т. 9. – №. 1.